

У 13 роботах, що становлять 16,46% питомої ваги, науковцями РФ досліджувалися питання, пов'язані з обліком і контролем виробничих запасів, вісім робіт з яких захищені в Україні.

Проблемам управління оборотними активами присвячено п'ять дисертацій (6,33%), усі п'ять робіт захищені в Україні.

Актуальними напрямками дослідження виробничих запасів також є проблеми, пов'язані з обліком інвентаризації (4 роботи), обліком, аналізом та аудитом товарних запасів (3 роботи), обліком, аналізом та аудитом запасів (3 роботи), управлінським обліком витрат виробництва (3 роботи), управлінським обліком товарних запасів (3 роботи).

Висновки

Проаналізувавши дисертаційні дослідження за ключовим поняттям «запаси», виконані та захищені науковцями в Україні та Російській Федерації на здобуття ступеня кандидата та доктора наук, можемо зробити висновок, що питання запасів як складової частини оборотних матеріальних активів протягом досліджуваного періоду були та залишаються

актуальними, про що свідчить широкий спектр напрямів дослідження та їх кількість.

Список використаних джерел

1. Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 №2632–VI «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізації них викликів» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №11. – С. 72.

2. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського у мережі Інтернет. Система пошуку в електронному каталозі – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgibin_64.exe?..

3. Колумбет О.П. Бухгалтерський облік, аналіз і контроль оборотних матеріальних активів: методологія і організація. – Монографія / О.П. Колумбет. – К.: ЦП «Компринт», 2014. – 442 с.

4. Официальный сайт Российской государственной библиотеки в сети Интернет. Система поиска в электронном каталоге – [Электрон. ресурс]. – Режим доступу: www.rsl.ru

І.Л. КРЕЩЕНКО,
аспірант, НДЕІ Мінекономрозвитку і торгівлі України

Планування діяльності органів влади – головних розпорядників бюджетних коштів

У статті автором відповідно до чинного законодавства розглядається потенційний зміст окремих розділів плану діяльності органів центральної виконавчої влади – розпорядників бюджетних коштів. Сформульовані пропозиції щодо оцінки якісних параметрів плану їхньої діяльності. Запропоновано використання системи показників ефективності виробничої діяльності підприємств, які користуються різними формами державного сприяння у сфері управління певного міністерства чи іншого органу центральної виконавчої влади.

Ключові слова: центральні органи виконавчої влади, державне стратегічне планування, показники результативності діяльності, плани діяльності головних розпорядників бюджетних коштів.

І.Л. КРЕЩЕНКО,
аспірант, НИЗІ Минэкономразвития и торговли Украины

Планирование деятельности органов власти – главных распорядителей бюджетных средств

В статье автором согласно действующему законодательству рассматривается потенциальное содержание отдельных разделов плана деятельности органов центральной исполнительной власти – распорядителей бюджетных средств. Сформулированы предложения по оценке качественных параметров плана их деятельности. Предложено использование системы показателей эффективности производственной деятельности предприятий, пользующихся различными формами государственного содействия в сфере управления определенного министерства или иного органа центральной исполнительной власти.

Ключевые слова: центральные органы исполнительной власти, государственное стратегическое планирование, показатели результативности деятельности, планы деятельности главных распорядителей бюджетных средств.

І.Л. KRESHCHENKO,
postgraduate, NDEI

Activity planning authorities – key spending units

In the article the author, under current legislation, is considered a potential content of certain sections of the plan of government agencies – spending funds. The suggestions on assessment of qualitative parameters of their plan. The use of the system performance of production activities of enterprises that use various forms of state assistance in the management of a particular ministry or other central executive authorities.

Keywords: central authorities, public strategic planning, indicators of activity plans of key spending units.

Постановка проблеми. Економічна політика формується державою через систему законодавчої і виконавчої влади і реалізується через діяльність центральних органів вико-

навчої влади – головних розпорядників бюджетних коштів. Соціально-економічні результати їхньої діяльності напряму залежать від якості планування і організації їх роботи.

Трансформація заходів економічної політики в плани роботи органів влади і наступна їх реалізація в поточній діяльності є важливим елементом державного регулювання, який забезпечує ефективність і зростання економіки.

Увага до організації роботи органів влади постійно зростає, але оптимальне поєднання розбудови системи стратегічного планування на всіх рівнях державної системи з раціоналізацією бюджетних витрат на функціонування органів управління поки не досягнуто.

Потрібна нова методична база щодо визначення місії, стратегічних і оперативних цілей, завдань та заходів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (головних розпорядників бюджетних коштів), відповідної системи показників результативності їх діяльності (визначити типологію та базовий перелік кількісних та якісних показників результативності реалізації центральними органами виконавчої влади державної політики у відповідній сфері (секторі) з урахуванням показників прогнозно-програмних документів та вимог Бюджетного кодексу). З огляду на вищевикладене тема статті є актуальною.

Метою статті є розробка рекомендацій та науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення національної системи державного стратегічного планування згідно нормативно-правових актів та інструкцій, що регулюють розроблення та оцінку результативності планів діяльності ЦОБВ – головних розпорядників бюджетних коштів.

Виклад основного матеріалу. Діюча система формування економічної політики через розроблення прогнозних і програмних документів визначена законами України «Про державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми», постановою КМУ №621 від 26.04.2003 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету».

З іншого боку, центральні органи виконавчої влади є головними розпорядниками бюджетних коштів і є об'єктами вдосконалення процесу бюджетного планування і використання бюджетних коштів через положення Бюджетного кодексу та спеціальних постанов Мінфіну щодо вдосконалення бюджетного процесу, в тому числі переходу на середньострокове (плановий та два наступні роки) бюджетне планування. орієнтоване на результат. Головні розпорядники бюджетних коштів виходячи з прогнозів розвитку економіки, доходів бюджету, потреби в видатках складають плани своєї діяльності (що включають заходи з реалізації цільових державних та інвестиційних програм (проектів) з визначенням очікуваних результатів діяльності. Такі плани є підставою для планування витрат бюджету на фінансування діяльності кожного головного розпорядника бюджетних коштів (центрального органу виконавчої влади).

Мінекономрозвитку (орган відповідальний за формування економічної політики) і Міністерство фінансів (відповідальний за державний бюджет і фінансування центральних органів виконавчої влади) зацікавлені в такій системі планування роботи органів влади, яка буде давати конкретні щорічні результати, вирішувати нагальні проблеми і потребуватиме менше бюджетних коштів. Для цього потрібен новий рівень планування роботи органів влади і її фінансування і відповід-

на методична база формується, хоч і має багато невирішених методичних питань.

Визначена Законом України «Про державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку України» система прогнозних та програмних документів не відповідає вимогам щодо організації ефективної політики економічного і соціального розвитку, не включає плани діяльності центральних органів виконавчої влади (головний елемент формування політики) та не узгоджується з програмно-цільовим методом бюджетного планування.

Функції центральних органів влади, виписані в їх «Положеннях», не мають єдиної структури, погано орієнтовані на їх формалізацію через кількісні індикатори виконання, важко трансформуються в показники результативності і ефективності витрачання бюджетних коштів.

Методичні аспекти розроблення планів діяльності центральних органів виконавчої влади визначені «Методичними рекомендаціями щодо розроблення планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (за бюджетними призначеннями, визначеними законом про Державний бюджет України на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим)», затверджені наказом Мінекономрозвитку №327 від 06.04.2011. За ними такий трирічний план має містити дві частини:

1. Загальна частина, де визначаються на трирічний період місія органу влади, аналіз поточної ситуації, стратегічні цілі, завдання та показники результатів їх виконання.

2. Організаційна частина, яка складається операційного плану (заплановані заходи по управлінню підпорядкованою сферою діяльності) та інституційного плану (заходи щодо безпосередньої роботи і внутрішнього менеджменту органу влади).

Інституційний і операційний плани представляють два аспекти в роботі органу влади:

– внутрішній (безпосередня діяльність установи як організації, яка має свої ресурси, структуру, систему управління, завдання і цілі, які мають досягатися в плановому періоді);

– зовнішній (та сфера регулювання в економіці, яка підпорядкована даному органу влади і має за рахунок його діяльності знаходитися в необхідному стані).

Для виконання плану діяльності орган влади використовує типовий набір інструментів політики: державні цільові програми, інвестиційні програми і проекти, бюджетні програми. В плані вони представляються відповідними додатками.

Методичні рекомендації доведені до форм таблиць представлення планів діяльності і мають зіграти позитивну роль в переході на новий ефективний рівень організації роботи центральних органів виконавчої влади (ЦОБВ). Але робота ця тільки починається, і багато аспектів планування роботи органів влади потребують подальшої деталізації. Проблеми можуть бути з кількісними оцінками обсягів «продукту» органу влади і потрібна додаткова робота з визначення, що саме можна вважати кінцевим продуктом і результатом, як його кількісно оцінити. Очевидно, що кінцевим результатом треба вважати позитивні зміни в роботі певної сфери управління.

Методичні аспекти визначення показників оцінки результатів і витрат визначені Міністерством фінансів України в «Методичних рекомендаціях щодо визначення результативності показників бюджетної програми» (затверджених нака-

зом №1252 від 27.10.2009), «Загальних вимогах до визначення результативних показників бюджетної програми» (затверджених наказом №1536 від 19.12.2010), «Примірному переліку результативних показників бюджетних програм» (затвердженого наказом №15 від 14.01.2011) доцільно поширити їх на всю діяльність ЦОВВ.

Показник кінцевого ефекту повинен відображати зміну стану об'єкта управління внаслідок діяльності органу виконавчої влади. Показник безпосереднього результату відображає характеристики не об'єкта управління, а результати внутрішнього менеджменту установи. А для оцінки витрат ресурсів потрібен показник, що залежить від технології діяльності органу виконавчої влади при заданих бюджетних обмеженнях.

Далі розглянемо потенційний зміст окремих розділів плану діяльності органу влади. Оцінка якісних параметрів плану діяльності центрального органу влади здійснюється щодо чотирьох розділів плану.

1. У розділі 2 «Оцінка поточної ситуації та оцінка факторів впливу» мають бути коротко і системно представлені головні позитивні і негативні боки поточного стану сфери діяльності, за яку відповідає даний орган влади:

- використані кількісні показники–індикатори стану;
- визначені прогресивні тенденції в дослідженій сфері діяльності;
- пояснені причини та спрогнозовані потенційні наслідки подовження проблемних тенденцій на плановий період;
- надані прогнози кількісні оцінки потенційних втрат (фінансових, економічних, соціальних) головних секторів економіки (фінансових, нефінансових корпорацій, загальнодержавного управління, домашніх господарств) унаслідок діяльності даного ЦОВВ.

Перелік причин має бути доповнений переліком інструментів політики (механізмів), які є в розпорядженні дослідженого ЦОВВ, але з різних причин не працюють або працюють неефективно на вирішення показаних в аналізі поточних і майбутніх проблем у сфері діяльності даного органу влади.

Можливими недоліками другого розділу плану можуть бути:

- акцент на позитивних процесах і досягнутих результатах;
- непередставлення аналізу в розрізі первинних організацій (підприємств), які входять до складу сфери діяльності даного органу влади;
- неглибокий аналіз вузьких і проблемних аспектів дослідженої сфери економіки (підпорядкованої дослідженому органу влади);
- відсутність факторного аналізу розвитку дослідженої сфери управління;
- відсутність регіонального розрізу в аналізі сфери діяльності;
- відсутність ресурсного розрізу в аналізі (матеріальні, фінансові, трудові, зовнішньоекономічні, науково–технічні, підприємницькі);
- недостатня увага інноваційній та науково–технічній сферам;
- низька системність аналізу (недовраховання крім прямих залежностей опосередкованих зв'язків, прямої і оберненої пропорційності, двох і багатofакторних залежностей тощо);
- відсутність оцінки зв'язку наявних проблем з інструментами впливу, які є у органа влади, відповідального за дану сферу, і ефективності їх використання;

– відсутність в органі влади механізмів впливу на суб'єктів діяльності даної сфери управління;

– відсутність у відповідального органу влади інституційної спроможності (статутно визначені функції, наявні кадри, матеріальні ресурси, виділені бюджетні кошти) для впливу на проблемний аспект діяльності;

– посилення на неможливість впливу на приватні підприємства, які складають більшість в даній сфері;

– посилення на відсутність бюджетних коштів для вирішення проблем, недофінансування вже діючої державних програм в проблемній сфері.

Під всі проблемні питання, які визначить другий розділ, мають бути сплановані заходи в трьох наступних розділах плану діяльності.

2. У розділі 3 «Стратегічні цілі, завдання та показники результатів їх виконання» звертається увага на такі вимоги:

– стратегічні цілі мають відповідати найбільш суттєвим напрямкам розвитку, або проблемам даної сфери впливу ЦОВВ і їх кількість обмежена ресурсами, які не повинні розпилятися на багато об'єктів. Має реалізовуватися принцип: «сконцентрували ресурси – швидко вирішили проблему і перейти до іншої». Проблема має вирішуватися швидко (максимум за 3 роки – термін дії одного середньострокового плану діяльності), а ресурси перекидаються на новий проблемний напрям, який теж має бути швидко і ефективно вирішений за 1–3 роки;

– кожна ціль має бути розписана по завданням (не більше 7) із терміном дії до 3 років і визначеним відповідальним виконавцем, яким може бути структурний підрозділ органу влади, установа чи підприємство з його сфери діяльності;

– кожне завдання підкріплюється кількісними показниками–індикаторами його виконання (не більше 5 показників на 1 завдання);

– показники мають бути доступними для моніторингу (належати до державної статистичної системи, відомчої системи статистики або бути контрольованими на корпоративному рівні з боку призначених керівників інвестиційних проектів, інвестиційних чи бюджетних програм.

У даному розділі має перевірятися:

- ступінь відповідності вибраних тактичних завдань діяльності встановленим вимогам;
- ступінь охоплення тактичних завдань кількісними показниками;
- ступінь відповідності вибраних показників встановленим завданням;
- ступінь відповідності значень показників очікуваним результатам.

3. У розділі 4 «Заходи щодо виконання визначених завдань (операційний план)» завдання (розділ 3 плану) деталізуються планом реалізації заходів (з розрахунками потреби в ресурсах, строками реалізації, відповідальними виконавцями). До типового складу інструментарію заходів операційного плану розвитку рекомендується віднести і використовувати:

- проведення науково–дослідних та дослідно–конструкторських робіт щодо інновацій та науково–технічного супроводження нових напрямів розвитку в сфері діяльності ЦОВВ;
- розроблення проектів законодавчих та нормативно–правових актів, які стимулюють внутрішнє виробництво і внутрішній ринок у певних сферах економіки;

- реалізація державних цільових програм;
- розроблення і реалізація інвестиційних проектів та програм з різними джерелами фінансування;
- стимулювання окремих структурно–пріоритетних видів економічної діяльності заходами податкової політики;
- стимулювання модернізації технічної бази економіки заходами амортизаційної політики;
- створення зон вільної торгівлі та інвестиційно–пріоритетних зон;
- створення умов для спрощеного оформлення дозволів на реалізацію інвестиційних проектів;
- залучення прямих (проектних) іноземних інвестицій;
- використання механізмів державних закупівель і державних замовлень;
- створення державних лізингових компаній для реалізації на умовах фінансового лізингу машинобудівної продукції українських підприємств;
- якісне надання адміністративних послуг юридичним та фізичним особам;
- компенсація частини витрат на використання банківських кредитів;
- надання державних гарантій під банківські кредити підприємств пріоритетних напрямів розвитку;
- розроблення і реалізація інвестиційних проектів, інвестиційних програм розвитку (наприклад експортного потенціалу, імпортозаміщення, енергозбереження) і державних цільових науково–технічних програм;
- інші заходи, які потенційно впливатимуть на ділову активність у сфері діяльності даного органу виконавчої влади.

При оцінці якості операційного плану перевіряється потенційна спроможність запланованих заходів наблизити виконання завдання та доцільність запланованої «ціни проблеми» (обсягу ресурсів для виконання заходу. Доцільність «доріжок» за ресурсами заходів потребує особливої уваги при узгодженні операційних планів. В операційному плані має бути обґрунтування фінансових ефектів від використання кожної гривні ресурсів для розвитку сфери впливу даного ЦОБВ.

Методологія розрахунків показників ефективності з проектного аналізу може використовуватися для оцінки ефективності витрат на реалізацію кожного заходу операційного плану, особливо в сфері діяльності «галузевих» міністерств». Для цього потрібне планування бюджетних витрат на реалізацію «заходу» і прогноз очікуваних ефектів від реалізації заходу. Ефект може бути фінансовим (додатковий прибуток), економічним (додатковий прибуток та зростання доходів бюджету). соціальним (економія на витратах, які стають не потрібні через реалізацію заходу). Розрахунок ефектів від реалізації заходів економічної політики є найбільш складним при поширенні методології проектного аналізу на заходи плану діяльності органів влади.

Рекомендується використання системи показників ефективності виробничої діяльності підприємств, які користуються різними формами державного сприяння в сфері управління певного міністерства чи іншого ЦОБВ: продуктивність праці; віддача основного капіталу; рентабельність продукції; матеріалоємність продукції; енерго– і електроємність продукції; коефіцієнт використання вторинних матеріалів; окупність інвестицій в основні засоби; рівень інноваційності продукції та технологій підприємства; коефіцієнт оборотності капіталу.

4. У розділі 5 «Заходи щодо розвитку функціональних можливостей та поліпшення стану організації діяльності органу планування (план інституційного розвитку)» мають бути заплановані дії з розвитку функціональної спроможності та внутрішньої організації центрального органу виконавчої влади, в тому числі:

- вдосконалення організаційної структури органу влади та системи внутрішнього управління (взаємодія з іншими ЦОБВ, взаємодія підрозділів, внутрішня координація, уникнення дублювання функцій, чітка підзвітність і ієрархія підрозділів);
- взаємодія з регіональними органами влади;
- більш ефективне використання бюджетних коштів (впровадження методів БОР, розвиток середньострокового (на три роки) планування бюджетних коштів, ступінь обґрунтованості взаємозв'язку бюджетних витрат і результатів діяльності, ступінь розвитку внутрішнього аудиту ефективності бюджетних витрат, обґрунтованості заходів щодо підвищення результативності бюджетних витрат);
- краще використання кадрового потенціалу організації (впровадження конкурсних процедур, розвиток системи оцінки по результатах, постійно діюча система підвищення кваліфікації персоналу, сучасні методи стимулювання активної праці персоналу);
- використання програмно–цільового методу планування і організації виконання робіт для досягнення визначених цілей;
- методи морального і матеріального стимулювання;
- організація надання адміністративних послуг підприємствам та населенню;
- комп'ютеризація інформаційно–управлінських технологій, інформаційна підготовка прийняття рішень, використання економіко–математичних методів моделювання і планування розвитку сфери діяльності ЦОБВ;
- проведення анкетувань, спеціальних опитувань, соціологічних досліджень, використання їх результатів в управлінні персоналом органу влади.

Висновки

1. Головна проблема в українській практиці стратегічного планування соціально–економічного розвитку і діяльності центральних органів влади є комплексною:

- велика кількість запланованих цілей і пріоритетів соціально–економічного розвитку, які через обмеженість ресурсів стають нереальними для виконання, а сама програма дій – формальною;
- неспроможність центральних органів виконавчої влади планувати заходи своїх дій з належним кількісним представленням цілей, результатів, потрібних ресурсів (крім бюджетних коштів) через показники–індикатори;
- відсутність конкретизованих планів діяльності з визначенням показників результативності щодо впливу на підпорядковану сферу і її показники (галузі економіки чи сукупності адміністративних послуг).
- невикористання методів розподілу ресурсів оптимальним чином (досягнення максимальних результатів при обмеженнях по ресурсам), мережевого планування та інших сучасних економіко–математичних інструментів.

2. Впровадження планів діяльності ЦОБВ в систему стратегічного планування вже має певну методичну базу з бо–

ку ефективності економічної політики в певній сфері і з боку бюджетних витрат на реалізацію цієї політики відповідним органом влади (головним розпорядником бюджетних коштів), яка реалізується Мінекономрозвитку і Мінфіном.

3. Має активно використовуватися програмно-цільові методи планування роботи органів влади як засіб підвищення ефективності державних витрат для досягнення більших результатів в управлінні економікою країни.

4. Всі основні прийоми програмно-цільового бюджетування засновані на управлінських принципах ефективності приватного бізнесу. Потрібен перехід від планування кінцевих результатів до визначення ефектів від заходів економічної політики. Впровадження інструментів бізнесу в державні механізми, в тому числі в бюджетний процес є складним завданням, тому що немає фінансових стимулів і немає конкурентної підтримується конкурентною боротьбою.

5. Кінцеві результати діяльності центрального органу влади мають визначатися за відповідним кількісним показником досягнення цілі та завдань, які безпосередньо пов'язані з комплексом його функцій. Кінцевими треба вважати показники стану об'єкта управління органу влади та їх позитивні зміни.

6. Найбільші доповнення потрібні щодо показників «операційних планів», які накреслюють перспективи розвитку об'єкта управління органу влади. Потрібно для кожного ЦОВВ визначити його сферу управління (відповідальності) і відповідний набір показників кінцевого результату його діяльності (розвитку галузі для галузевих ЦОВВ і обсягів «наданих управлінських і регулюючих послуг» для «негалузевих» ЦОВВ). Функціональні повноваження центральних органів влади мають бути переформатовані для можливості їх підтримки кількісними показниками результативності (орієнтація на кінцеві результати).

7. Проведення типізації ЦОВВ (за функціями, за сферою впливу), типізацію їхніх функцій (по впливу на економіку, по інструментах регулювання, по варіантах кінцевого результату роботи органу влади (фінансового, економічного, соціального). Формування типового переліку всіх можливих заходів, які є в арсеналі органів влади. Формалізація алгоритмів оцінки ефектів (в розрізі типів), створення фонду таких роз-

рахункових алгоритмів. Типізація показників «продукту» і результативності в залежності від типу функцій, впливу і потенційного ефекту.

Список використаних джерел

1. Дрозд І.К. Державний фінансовий контроль: [навч. посібник] / І.К. Дрозд, В.О. Шевчук. – К.: Імекс, 2007. – 303 с.
2. Жесан В. Зміни пріоритетів контролю: перші результати / В. Жесан // Фінансовий контроль. – 2009. – №5. – С. 16.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна [Електрон. ресурс]: закон України: [прийнято ВР 15.12.2005 №3202-IV]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3202-15>
4. Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за січень – вересень 2007 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article>
5. Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за січень – вересень 2008 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article>
6. Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за січень – вересень 2009 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article>
7. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на 2008 – 2015 роки: [затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 №1347-р] // Офіційний вісник України. – 2008. – №82.
8. Стефанюк І.Б. Нова парадигма розвитку державної контрольно-ревізійної служби / І.Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2009. – №9. – С. 3–12.
9. Стратегія розвитку державної контрольно-ревізійної служби на період до 2015 року [Електрон. ресурс]: [затв. наказом Головного контрольно-ревізійного управління України від 06.03.2009 №46]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/53242>.
10. Трошій І. Європейський досвід боротьби з фінансовим шахрайством / І. Трошій // Фінансовий контроль. – 2009. – №1. – С. 62–65.